

Arboga Elektronikhistoriska Förening
www.aef.se

072



BERGTROLLET

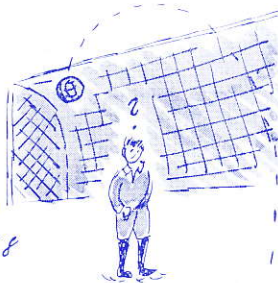
Personaltidning för CVA-UHF
Nr 1 1969 • Årgång 20



NU SKA
VI OPP

UHF HADE EN KYLSLAGEN MEN TREVLIQ FINALKVÄLL PÅ STUREVALLEN

ONSDAGEN DEN 18/9
1968



"BERGUVARNA"
TUNDES BÅST I HÖSTKYLAN
ÖCH SKYMNINGEN. AVGJÖRDE FINALEN MOT
"OVANJORDSLAGET" MED EN PERFEKT LOBB
RESULTAT 1-0.

"VÄRDMÄSTERSKAPET" I
HINDERSPARKCYKELSTAFETT
4x100 m VANNIS AV
FÖRETAGSNÄMNDEN FÖRE
SOCIALA KOMMITTÉN.



LAGKAPTEVEN LILIAN NOED
LEDDE SINA FLICKOR TILL EN
SÄKER SEGER ÖVER "GUBBLAGET"
RESULTAT 3-2.



Detta nummer av BERGTROLLET
är det första i dess tjugonde
årgång.

Vår personaltidning går utan ålderskrämpor in i sitt tredje decennium. Redaktionen gör det väl medveten om att den inte i alla avseenden motsvarat läsnas krav. Men vi hyser dock förhoppningen att vi lyckats något i vår strävan att ge informationer från alla parter och alla vårt företags skiftande verksamhetsgrenar. I själva namnet "personaltidning" ges också uttryck för att det inte är fråga om en suverän redaktionsarbete utan att alla har varit och är välkomna med inlägg och artiklar.

Vi hoppas att vi på något sätt senare under året skall kunna celebrera jubileet.

Red.

Är 10 kronor för mycket för ökad säkerhet vid bilkörning

Kan Ni alla trafikregler?
Vet Ni varför de är som de är?
Har Ni körteknik för alla situationer?

Hur skall Ni snabbt handla då det händer?

Vet Ni allt om Er bil såväl tekniskt som ekonomiskt?

Hur skall bilen vårdas rätt?

Har Ni övat körning i svår terräng?

På allt detta får Ni svar i FBU:s

MOTORTJÄNSTKURS

till vilken alla medlemmar i FMK, FBU och FMKA samt övriga CVA-are och UHF-are inbjudes.

5 kvällar om vardera 3 timmar.

Chefsinstruktör är

Chefen för Svensk Bilprovning i Arboga Bo Källgren

och i kursen ingår även besök på bilprovningen med demonstrationer och förklaringar.

KURSEN är gratis för alla FBU-medlemmar.

Även Du kan bli medlem.

Det kostar per år manlig 10:—, kvinnlig 6:50, ungdom 5:—.

(Medlemsavgiften kan ju betraktas som kursavgift).

När kursen börjar meddelas senare genom anslag.

Anmäl Er hos

G. Neuman
tel. 318

G. Nätfalk
tel. 312

A. Johansson
tel. 235/616

Omslagsbilden:

NU SKA VI OPP! Flygvapnets nya lättviktsmast under demonstrationsmontering vid CVA.

BERGTROLLET

Personaltidning för Centrala Verkstaden Arboga, och FMV-F:UH, Förrädsbyrån, 732 00 Arboga.

Ansvarig utgivare:
CCVA v. dir. **A Högfeldt**

Redaktör:
Ragnar Fr Bengtson
Tel. 494

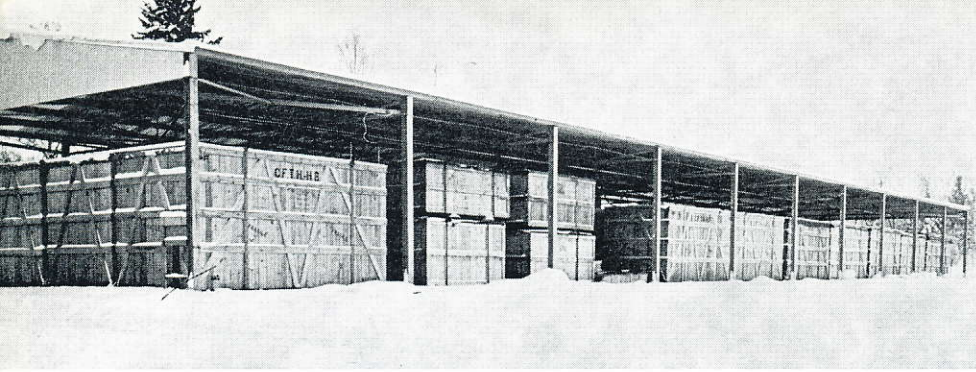
Redaktionskommitté:
Gunnel Rydeborg, tel. 400, Carl-Rickard Ekblad tel. 106, Carl-Hugo Dahlström tel. 169, Gunnar Gustavsson, tel. 272, Christer Nilsson, tel. 401

NY PERSONALCHEF

I:e byråingenjör Birger Ahlin är fr. o. m. den 1.1.1969 anställd som personalför vid CVA. Vi hälsar honom hjärtligt välkommen.

VAKTOMBYTE VID KAFFEAUTOMATEN

Vår glade pensionär Malte Andersson, som skötte våra kaffeautomater har avlösts av Roland Svalås. Därmed kommer nu också själva automaten att bytas ut mot en effektivare och med egen pump. Nu skall kaffet bli bättre och alltid skall vi få rätt kvantitet — även om priset blir något högre. Vi hoppas också att det nu kommer en brödautomat bredvid till mångas glädje — framför allt för besökande.



Klimatiserat markmaterialförråd.

UR CVA-CHEFENS DAGBOK

Hänt se'n sist

Matsalen i personalbyggnaden uppsnyggad.

Skyddstak och torkanläggning för marktelemateriel färdig.

Telehallen

Läktare och verkstadslokaler för avd 281 färdiga.

Igelsäter

Elförsörjningen utbyggd.

Besök av ...

1 oktober

... I. Byråingenjör Bengt Karlemo, Geologiska Institutionen, Stockholm, för att diskutera den kartläggning som skall ske via flygplan. Stationeringsplats under arbetet blir CVA.

8 oktober

... Armédirektör W Åhs, FMV-A:VdA, byrådirektörerna A Ljunggren och K Bedoire, FMV-A:IA, samt avdelningsdirektör L-E. Olsson, FFV/HK, för förhandlingar om avtal mellan FMV-A och CVA beträffande underhåll av robot 69 Red Eye.

9 oktober

... lokalpressens redaktörer, för visning av CVA nya laboratorium för infraröd mätning (IR-laboratoriet).

11 oktober

... F21 företagsnämnd, för studiebesök och för information om CVA företagsnämndsarbete.

16 oktober

... Överstelöjtnant Hans Edborg och

Panncentralen

En ny oljeeldningspanna installerad.

Tunnel I

Lokalerna över f d målarverkstaden inredda och klara.

Allmänt

Automatisering av värmeanläggningen pågår.

byrådirektör Åke Ringkvist, FMV-A:VA/RBK, och armédirektör Willy Åhs, FMV-A:VdA, för orientering om pågående och planerade aktiviteter för underhåll av robot 69 Red Eye.

17 oktober

... Arméöverdirektör C G Regårdh, armédirektör Chr Grut och byråingenjör L Alsenhag, FMV-A:VdA, för att diskutera översyner av stridsvagnsmotorer.

22 oktober

... representanter från STTA, Doullens och CFTH i Paris, flygattachén vid franska ambassaden i Stockholm, FMV-F:EL, TALAB och DNOR, för demonstration av PS 66-materiel.

25 oktober

... nye chefen för FMV-F:UHC avdelningsdirektören Nils Romander.

31 oktober

... av deltagare i Flygvapnets Bomb- och Skjutskola (FBS) jaktdiv chefskurs vid F3, tillsammans med avdelningsdirektör G Kaijser, byråingenjör J Elmeklo och flygunderingenjör K-E Westerberg från FMV F:R, för studiebesök.

5 november

... Ingenjörsvetenskapsakademiens (IVA) kommitté för Instrument- och Mätteknik: myntdirektör Benkt Ulvfot, professor Arne Bjerhammar, överingenjör Per-Olof Lundbom, civilingenjör Claes Göransson och ingenjör Bert Edenholt, för att få information om CVA resurser beträffande mätteknik och kalibrering.

5—6 november

... Tekn Ing Skjold Hansen, danska flygvapnet, och ingenjör Söderlind,

SAAB/L, för att studera översynsuppläggning motor RM6C för flygplan 35XD.

15 november

... Direktör N Bergström, försäljningschef L Clarstedt, civilingenjör L Palmqvist, Byggmästarnes Material AB, Stockholm, och ingenjör Chr J Gronau från Köttgen & Cie., GmbH, Köln, för att — för första gången i Sverige — demonstrera en snabbbyggd mast för telekommunikationsändamål.

19—20 november

... teknisk personal från FMV-F:RFN, för studiebesök.

5 december

... Direktör Gunnar Lindahl, disponent Bertil Bernhult, avdelningsdirektör Olof Olsson, ingenjörerna Stig Lindahl, Åke Håkansson och Rolf Hultstrand från verktygs- och maskinfirman Lindahl & Nermark AB, Alingsås, för studiebesök.

5—6 december

... representanter från sex myndigheter: FortF, Milo Ö, FMV-F, F1, FFV/HK, för överlämnande av äganderätten av fastigheter från FortF till FFV.

12 december

... representanter från Svenska centralkommittén för rehabilitering, Eugeniahemmet, Norrbackainstitutet (SVEN): civilingenjörerna B Klasson, H Lymark och B Roos samt I. forskningsingenjör K Spetz, för orientering om CVA verksamhet som underlag för pågående diskussioner beträffande eventuell tillverkning av proteser.

18 december

... Avdelningsdirektör H Rydström, byrådirektörerna J Olsson och S Andersson samt byråingenjörerna A Lundblad, T Martins och J Linder från FMV-M Telaboratorium, för förberedande diskussioner om underhåll av telaboratoriets teleinstrument.



Franskt besök 22.10. på "Fanny Hill". Fr v: ing E. Björklund, TALAB, ing Nils Ekstrand, CVA, tekn dir Carpentier, CSTH, Paris, nästan skymd verkstadsdir Anders Högfeldt, ing Mondon, CSTA, tekn dir Tarjus, CSTH, chefsing Bergougoux, chefsing Collin, STTA, flygattachén överstelöjtnant Grandperret samt överste Germain, AAF.

Ing. C. J. Gronau instruerar den 15.11 hur man drar upp förankringsspik.



FÖRETAGSNÄMNDEN

Den 11 oktober besökte F21 företagsnämnd CVA med sin ordförande överste T. Norlin i spetsen. Huvudsyftet med besöket var att utbyta erfarenheter om nämndarbetet. CVA informerade om CVA-nämndens arbetssätt och arbetsformer, förslagsverksamhet m. m. Vidare företogs rundvandring i verkstaden. Det var ett för både värdar och gäster givande besök, det senare vitsordat i en tackskrivelse från överste Norlin.

I november lämnade ekonomiavdelningen vid ett extra sammanträde en information om årsredogörelsen 1967/68. Fakturerad omsättning 100,2 mkr (93,5) Medeltal anställda 1.392 (1.449) Omsättning per anställd 72 tkr (65 tkr) Redovisat nettoöverskott efter avsättningar 2,2 mkr (1,5) Inom parentes jfr-siffror 1966/67

Vid samma sammanträde informerade byrådirektör Östensson från Försvarets centrala företagsnämnd om de nya

FÖRSLAGSLOTTERI

Detta gäller inte ett lotteri om förslag utan ett lotteri om extrabelöningar till goda förslagsställare. Inom hela FFV avsattes 25 kronor för varje belönat förslag med belopp över 50 kronor. Det sammanlagda beloppet för ett kalenderår lottas därefter ut efter en viss fallande skala bland dessa förslagsställare. I år var det 59 belönade förslag och beloppet blev därför 1.475 kronor och med hänsyn till antalet blev det 6 vinnare.

I år var CVA platsen för själva dragningen, som förrättades av:

Verkstadsdirektör Anders Högfeldt
Verkstadsingenjör Edvard Bäck
FCTF ordf Birger Ahlin
FCPF ordf Ingvar Johansson
Fru Fortuna Margareta Lindberg

De lyckliga förslagsställarna blev:

1. 500 kronor Gunnar Öhring, CVM
2. 350 kronor Åke Krantz, CTV
3. 250 kronor Roland Öberg, CVV
4. 175 kronor Lennart Sundberg, Tv Lå
5. 125 kronor Uno Dahlqvist, CTV
6. 75 kronor Siv Frank, CBV

reglerna för företagsnämnder inom statsförvaltningen.

Nämnden kan besluta

Den väsentliga nyheten i de nya nämnderna är att de får beslutanderätt beträffande ersättningar i förslagsverksamheten intill 500 kr. per förslag samt beträffande användningen av medel för personalvårdande åtgärder.

Överenskommelse om företagsnämnd vid CVA

Personalorganisationerna och ledningen vid CVA har överenskommit om att inrätta företagsnämnd vid CVA fr. o. m. 1 dec. 1968 enligt de nya reglerna. Ledamöterna är tills vidare desamma som tidigare: 4 FCTF- och 3 FCPF-representanter samt 7 representanter för arbetsledningen.

Nya nämnden sammanträder

Den 13 december hade den "nya" nämnden sitt första ordinarie sammanträde och utövade omedelbart sin beslutanderätt beträffande förslagsersättningar.

Förrådsförvaltare Georg Jacobson

5.600:— kr. för förslag till skarvben till oscilloskopvagn. I avvaktan på centralt beslut utbetalas 500:— kr.

Vidare inrättade nämnden förslagskommitté, till vilken överläts nämndens

F 21:s vetgiriga företagsnämnd med ordföranden, överste T. Norlin tillsammans med CVA-chefen på högra flygeln. I ljus rock något till vänster om mitten är den för Bergtrollrets läsare ej så obekante fotograf Tore Ohlsson.



Skarvbensuppfinnaren Georg Jacobson.

uppgifter inom förslagsverksamheten utom beslutanderätten beträffande ersättningar.

Dessutom beslöt om bildandet av arbetsutskott med uppgift att föreslå användningen av medel för personalvårdande åtgärder.

Tennisbana

Chefen informerade om, att CVA fått medgivande att inom viss ram anlägga tennisbana, som skall förvaltas av idrottsföreningen. Planhyror skall täcka underhåll och ränta på anläggningskostnaden.

Sekr.

ALLT ÄR DRAGET och skönt är det! Fru Fortuna Margareta Lindberg, FCPF:s Ingvar Johansson, FCTF:s Birger Ahlin och verkstadsdirektör Anders Högfeldt kring verkstadsing. Edv. Bäck, som skött protokollet.





Säkerhetsingenjör Nils Lifvendahl med arbetarskyddets förtjänstmedalj samt de "urbehängda": Stående verkmästare K. T. Rundström, elektriker P. G. Dahlström, plåtslagare J. E. Steen, 1. verkmästare R. T. Engvall, jiggborrhare T. G. I. Wreiber. Sittande f. d. kansliskrivare E. H. E. Skoglund, ingenjör G. A. H. Engberg, ingenjör F. R. Svensson, driftsingenjör S. V. Mattsson.

Klockan klämtar...

Efter företagsnämndens sammanträde den 13 december i den nyrenoverade personalmatsalen hade 9 veteraner kallats för att av verkstadsdirektör A. Högfeldt mottaga ett av Kungl. Maj:t tilldelat nådevedermåle i form av armbandsur "för nit och redlighet i rikets tjänst". Fem av dessa "urstatare" var redan pensionerade. Skyddsingenjören Nils Lifvendahl tilldelades Föreningens för arbetarskydd förtjänstecken i guld.

Kansliskrivaren E. Skoglund tackade för dem, som fått armbandsur, och sade att den var en erinran om "vad klockan är slagen och att timmarna gå".

Ingenjör Lifvendahl å sin sida framhöll i sitt tack, att det inte bara var egen förtjänst att skyddsarbetet gått framåt utan också ett gott samarbete med goda ombud och främst från huvudskyddsombudet Janne Andersson.

Senaste nytt om arbetareskydd

Under hösten har ett 40-tal anställda, främst skyddsombud, suttit på skolbänken och trimmats i arbetarskyddsfrågor. Bortsett från teorilektioner har det varit brandövningar, demonstrationer samt problemlösning i grupp.



Bordsdiskussion. Janne Andersson, CCVA, Olle Norin, Elis Aldén, Sven Björklund, Nils Lifvendahl, P. O. Nilsson, Tore Kumlin, Algot Schill,

Kursen pågick 10 gånger med 2-timmars lektioner. Vid avslutningen den 20 november började verkstadsdirektör Anders Högfeldt med en genomgång av FCAN:s — Försvarets Civila Arbetarskyddsnämnd — organisation och uppgifter. Den är utsedd av försvarets centrala myndigheter och berörda personalorganisationer, och består av 12 ledamöter och 12 suppleanter från vardera parten. Dess uppgift är att verka för att arbetarskyddsverksamheten på arbetsplatserna bedrivs effektivt och riktigt, att ordna utbildning i skyddsfrågor och att för övrigt följa utvecklingen inom detta område. Detta sker i huvudsak genom kurser och utgivande av meddelanden med rekommendationer, lagtolkningar eller orientering. En önskan av

FCAN är att alla skyddsombud skulle givas utbildning direkt av nämnden, men resurserna är för små.

Efter denna genomgång anslogs 10 minuter för deltagarna att lämna sina synpunkter på kursen. I avvaktan på resultatet av denna opinionsundersökning besvarades frågor, som kursdeltagarna ställt. Bland annat begärdes mera information om ny materiel, nya metoder och erfarenheter från andra arbetsplatser. *Bergtrollens spalter är ett gott organ för informations spridning.* Man talade även om organiserande av en eventuell rehabiliteringsavdelning med träningsprogram.

Slutligen genomgicks omdömena om kursen sedd ur olika vinklar. Resultatet var mycket positivt.

FÖRSLAGSFACIT

I avvaktan på de nya förslagsreglerna har det varit stiltje på denna verksamhet. Men nu är det dags för nya tag och vi vill påminna om att vi finns till.

De nya reglerna finns i ett häfte med beteckning TKG 921 nr 680269. Se bl. a. förslagstavlorna. Vid en jämförelse med de förutvarande reglerna TLA-52 så finner man bl. a. följande nyheter: S. k. styrd eller målinriktad förslagsverksamhet kan ske, belöningssummornas storlek har höjts genomgående, annan form än penningbelöning kan förekomma (ex. CVA:s erkännande med åtföljande flygplanmodell), beträffande förslag som kan tänkas finna användning på andra arbetsplatser inom FFV och försvaret, så skall detta undersökas på ett tidigare skede än förut, samt vid presentation av förslaget vid den centrala myndigheten (FFV/HK och FCFN) så skall redovisningen ske med ett fylligare material än tidigare, så skall exempelvis våra interna yttranden m. m. medsendas.

Sedan sist så har även vår nya yttrandeblankett tagits i bruk. Den är ju något frågvisare än den tidigare och bör ge ett fylligare underlag för bedömningen.

F. ö. bör noteras att vår förslagsverksamhet har uppmärksamats även utanför landets gränser. Vi har nämligen erhållit ett brev med förfrågningar och önskan till kontakt i förslagsfrågor från den finska koncernen "Huntamäki-Yhtymä Oy".

Följande förslagsställare har erhållit ersättning:

1947 Spritt avd. 271
Rengöring av statorer i elmotorer 415:—
9954 Karlsson och
158 Sjöstrand avd. 281/648
Isskydd till allgonantenn 500:—
186 Persson avd. 207
Ny kalibreringsmetod för spridar-
ringar RM6 1.100:—
2381 Edén avd. 272

Ändrad provpanel för WTG 59 150:—
Till sist vill vi tacka för det gångna året och önska alla förslagsställare välkomna till ett gott nytt 1969.

Sekr.

En av Flygvapnets pionjärer är överstelöjtnant Nils Kindberg, som under åren efter sin pensionering nedtecknat Flygvapnets historia med stöd av Krigsarkivets dokument. Han har skrivit många artiklar under den inte alldeles obekanta signaturen Nic Moràne och i Tekniska Museets årsskrift *Daedalus* 1965—1967 har flygets utveckling i Sverige skildrats synnerligen intressant.

Nils Kindbergs egna öden är också äventyrliga och ur *"Flygfolk"* av David Jonasson (*"Mr Jones"*) från 1918 saxar vi följande:

NILS KINDBERG



Överstelöjtnant
Nils Kindberg
"Nic Moràne".

Kindberg är nummer 25 bland svenska aviatörer. Han blev officer 1912 och kommenderades redan 1914 till Malmslätt. Löjtnant Carl Silow var lärare då och ansågs på sin tid som den skickligaste flygaren i landet.

Skraltiga apparater i början, sedan certifikat i februari, det första i Sverige på en 80 hästars maskin med skidor (Farman-biplan med dubbelkommando). Kindberg hoppade litet ur skaklarna genast och klarade på samma gång av 2 prov för det högre militära certifikatet. Till maj tumlade Kindberg i Farman-biplan: då tog det plötsligt slut på 80 hästars motorer och Kindberg fick binda sig fast i monoplan i stället, vilken hastiga övergång på den tiden hade sina sidor, då monoplanen voro mycket känsligare och snabbare. Kindberg tog den saken kallt som andra saker och befann sig efter sommarens slut 1915 hemmastadd i alla slags monos, från 50 hästars Blériot till den snabba Morane på 80 minst.

1915 gick Kindberg omkring stolt och

glad över att inte ha blivit nedskjuten inom Sveriges landamären. Han kommenderades upp vid Rosersberg, där man skulle företaga skjutförsök mot luftmål, i ett litet av ingenjör Fjällback byggt ensitsigt monoplan, släppte ut stora granna fallskärmar och brände på motorn för att hinna undan. Ett infanterikompani och två kulsprutor sköto mot höjden för brinnande livet. Men hur många av de godmodiga bassarna som siktade på skärmarna eller hur många som siktade på Kindberg, det har aldrig blivit utrett, förty att intetdera målet träffades av ett enda skott. Kindberg var i alla fall så angelägen att komma ur grannskapet att han (med en mellanlandning) flög direkt till Malmslätt, 200 kilometer, och landade i skymningen vid — lampsken.

Thulin köpte ett Morane-Saulnier-monoplan i Frankrike och flög till Sverige. Staten köpte aeroplanet av Thulin vid mobiliseringen 1914. Nu fick Kindberg hand om fartyget, och han blir nästan rörd ännu när han tänker på

det. Det var en maskin! Första gången åkte han upp 1.200 meter på ett par minuter utan att han riktigt visste hur det gått till, och där satt han nästan och funderade på hur han i himlens namn skulle komma ned igen. Man vänder sig vid allt. I det planet hade han sin första passagerare. Det snabba planetets öde var förutbestämt att förknippas med tillvaron av ett taggtrådsstängsel på linjen Malmslätt—Tibro. Vid landningen flög det direkt på nämnda stängsel, utförde den elegantaste saltomortal och lade sig sedan hårt på ryggen. När Kindberg kravlade sig fram ur fixeringsbilden, var han det enda som inte alls kunde räknas till spillrorna.

Skånekvinnorna tyckte visst det var synd om Kindberg, de samlade ihop till sitt första aeroplan, som skänktes armén och i augusti 1915 övertogs av löjtnant Nils. Ett Morane-Parasole-monoplan, på vilket inmonterats en Gnôme-motor på 80 cavalli. Den 5 september gjorde Kindberg med sitt parasoll den minnesrika och pampiga flygningen Ljungbyhed—Malmslätt (mellanlandning Göteborg), 500 kilometer, på 4 timmar 35 minuter, utan spanare, men med en extra bensintank på passagerarsitsen.

Samma höst, med samma maskin, gjorde Kindberg sträckan Uppsala—Eksund (nära Norrköping). Man hade tänkt sig komma fram till Linköping, men när motorn hunnit rätt över sjön Glan, så ville den absolut icke mera. Läget var följande: dåligt väder, låga moln, låg flyghöjd, en landmaskin över vattnet!

— Man var inte förvånad, säger Kindberg själv, för motorn hade väl gått sin garanterade livslängd 50 gånger om. Vi togo emellertid Gud i hågen, gjorde den planaste glidflykt i världen och lyckades sent om länge "ta mark" på en sanknad alldeles i sjökanten. Maskinen pustade som en flodhäst, vasstråna röko, mörtarna svimmade, vattnet sprutade som efter en nedslagskrevad. Apparaten alldeles oskadad, det var tur. Men vi hade flugit 200 kilometer och hade bara 15 kvar — det var otur.

Under Upplandsmanövern 1916 hände sig vid en spaningsflygning att Kindberg och hans spanare, löjtnant Leiditz, plötsligt fingo ögonen på ett kavalleriregemente, som i hastig takt ryckte fram över Vennarnslandet för att synbarligen falla 5:te arméfördelningen i ryggen. Motorn slogs av ögonblickligen och en brant glidflykt förde Skånekvinnornas Morane-Parasole till huvudkvarteret vid Hofva söder om Knivsta. Landningsplatsen låg emellertid 1,500 meter från kvarteret och däremellan var en stor å. Just som maskinen tagit mark, sågos sablar glimma i solskenet, hästrampet då-

Dragning hos Färgtrollet

Konstföreningen Färgtrollet hade sin höstdragning den 20 december. Trollet är bara ett år gammalt, men från 204 medlemmar vid starten, har den i dag 314 — en ökning med 50 %. Vid sommarutlottningen var det 33 tavlor, som fick nya ägare, men nu på hösten endast 12. Dessa representerar ett värde av c:a 6.000 kronor. D. v. s. denna gång har föreningen valt dyrbarare tavlor.

Vid pressmottagningen på restaurang Gyllene Balken före dragningen var föreningens främste välgörare konstnärinnan Elin Höglund från Göteborg vid Götlunda hedersgäst. Hon är inte bara en stor donator utan kan också levandegöra sin konst med en ram av upplevelser. Bland de tavlor, som hängde på mässen, föreställde en dansande Tailandskor. Denna målades — målaren Elin Höglund — medan guerillasoldater härjade i närheten. Än mera riskfyllt målades några väverskor, livligt beundrad av en levande grön mamba. Även här var konstnären helt ovetande om faran. Rädda infödningar smög sig senare fram och avlivade ormen. Elin Höglunds konst är mycket omtyckt bland medlemmarna och det synes vara en strävan för var och en att åtminstone ha en tavla målad av henne.

Följande tavlor utlottades:

Bertil Bagare-Kindgren

1. Några ögonblick, några sekunder (olja)
2. Ur Asturias tankevärld (emalj)
- Gösta Berg*
3. Fiskedon, Herta (olja)

Färgtrollets donator fru Elin Höglund med Konstföreningens ordförande Karl-Erik Persson.

4. Vinterträd (gouache)
- Elin Höglund*
5. Björkar (olja)
6. Från Tunisien (olja)
- 7a. Interiör från Eda kyrka (olja)
- 7b. Thailändska danserskor (olja)
- 7c. Flicka i heminteriör (olja)
- (Av nr 7 får 1 st. väljas)
- Tage Nilsson*
8. Sommar (olja)
9. Sommardag (olja)
- Maud Nilsson*
10. Urtid (batik på linne)
- Curt Viberg*
11. Gotlandskust (olja)
- Jan Wilhelmson*
12. Riksväg om... (olja)

Även om inte alla tavlorna hade en historia så log fru Fortuna och Färgtrollet mot:



Vinst nr.	Medl. nr.
1. Karl Hultman	160
2. Arne Hell	105
3. B. Henriksson	322
4. Karin Nyström	235
5. Fru E. Evensen	300
6. G. Ytterberg	110
7. E. Hedström	165
8. B. Berndtson	87
9. Fru H. Nyrén	297
10. Fru Ann-Britt Alvarsson	131
11. Kjell Hall	215
12. M. Olsson	120

F9 tackar för gott samarbete och önskar för sista gången

GOTT NYTT ÅR
U. Cappelen-Smith

nade doft och man tyckte sig nästan höra de ädla djuren flåsa.

— Dom ä' här! skrek spanaren.

— Spring som fan med rapporten! skrek Kindberg, och spanaren skumpade i väg i sin tunga flygarkostym.

Händelsen observerades från högkvarteret, en stark infanteripatrull sändes ut till hjälp. Kindberg svettades under fåfänga försök att få liv i sina 90 hästar. En kulspruta (röd skärm) kom också till undsättning, men läget var i alla fall kritiskt. Då upptäckte man plötsligt att den fientliga kavallerichefen hörde till egen armé. Glädje och besvikelse på en gång! Men i alla fall en fläkt av verklighet.

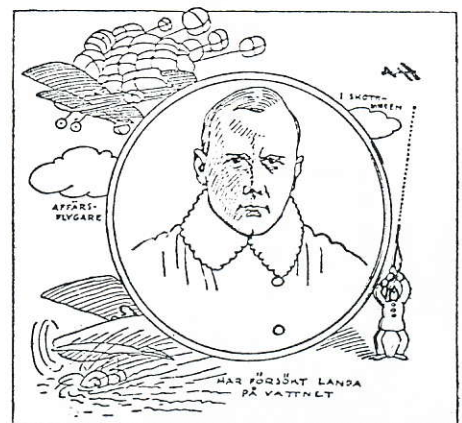
1918 är Kindberg anställd som provflygare vid Thulins aeroplanfabrik i Landskrona och därtill lärare vid Thulins flygskola på Ljungbyhed; innan han övergick till dessa näringsgrenar, fick han som officer avsked från lön på ett år och tillstånd att över stat kvarstå i armén.

Hos Thulin har Kindberg flugit in en

massa maskiner. Hör bara ett exempel: en stor luftkryssare på tre roterande motorer med 4 personer och 800 kg. last ombord, vilken på 5 1/2 minuter nådde 1.000 meters höjd och dessutom gjorde 127 kilometer i timmen. Kom sedan och säg att det inte finns don till och med i Sverige. Kindberg tycker själv det är roligt att komma ihåg att han bl. a. flugit in också en liten lilleputtjagare, biplan av modernaste och kraftigaste typ. Ja, var och en har sin lilla hobby.

Det var Kindberg, som den 8 mars 1918 flög "Lillan", det av greve Eric von Rosen till Finland skänkta Thulin-Parasolemonoplanet på 90 hästar och med skidor, från Umeå till Vasa (greven-donatorn själv var passagerare). De 120 kilometrerna togo 50 minuters tid i anspråk, och färden gick på sval 3.000-metershöjd. Så var Kindberg framme igen den 27 april, då han i kommersiellt syfte och ett hydromonoplan med återigen 90 hästars roterande Thulinmotorer förflyttade direktör Anton Wahlberg från Stockholm till Abo, 300 kilometer,

på 2 timmar 41 minuter. När Kindberg den 8 maj greps av hemlängtan och flög tillbaka, hade han medvind och använde bara 2 timmar 20 minuter för samma sträcka, inklusive en mellanlandning vid Granboda flygstation på Åland.



(2.6.18.)

Det som är som en barnlek i dag, var ett stordåd på den tiden.

LÄTT MAST LÄTT REST

Sedan mitten av november står en 40 meter hög mast med diverse antenner på fältet mellan snickarverkstaden och dungen med hjortarnas foderhäck. Det är en byggsats av lättmetall, inköpt av FMV-F:ELB — luftbevakningsbyrån — och är avsedd för försök och prov till olika antenner etc i mastmontage. Konstruktionen har enkla effektiva snabbkopplingar, som gör att mastbygget kan utföras av relativt oskolad personal med bästa tänkbara arbetarskydd på rekordtid.

Hela masten (40 m hög) väger totalt ca 3 ton och är tillverkad av en korrosionsfri lättmetallegering. Den kan förvaras i en praktisk specialhäck, som snabbt lyftes upp på flaket till en ordinarie lastbil för transport. I denna häck finns allt för mastbygget och är så markerad att man lätt kan se, om någonting saknas.

De enskilda sektorerna (1,84 m höga) monteras på marken. De består av två gavelstycken förenade med en trappa i diagonalen. Mellan dessa kopplas distans- och tvärstag med snabbblås samt där ovanpå en plattform. Samtliga kopplingar är helsäkrade och kan lätt kontrolleras att de helt snappat in.

Vid själva uppförandet av masten utlägges två plankor av hårt trä (s k järnek), på vilka 4 fundamentskruvar fästs. Över dessa trädes vertikalstängernas hylsor på nedersta sektionen. Hela systemet lodas upp.

Med en liten kran med hand- eller motorspel hissas nästa sektion över den uppställda, vrides och inriktas så att vertikalrörens hylsor passar in i den redan monterade undre delens trappa. Delarna låses till varandra med bult.

Kranen lyftes upp till nästa sektion och arbetet fortsätter till önskad höjd.

På detta sätt skulle masten kunna byggas upp på $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ timme. Trots sin precisionskonstruktion och stabila uppbyggnad skulle den nog svikta en del,

varför den måste stagas. För att uppnå högsta stabilitet göres detta vid ungefär var 10 meter i 45° vinkel mot mastens kvadratiske tvärsnitt — dock så att rören alltid kommer att stå under tryck.

Förankringen i marken kan ske på 16 olika sätt beroende på dess beskaffenhet och på stabilitetskrav. Så som masten är uppställd på CVA skall den kunna stå orubbad i 60 m/sek stark storm — och det förekommer ju inte så ofta här.

Skulle masten under något fall komma på sned är den beräknad så att hela tillåtna lasten kan utan knäckningsrisk upptas på en av de vertikala stängerna. Utan svårighet kan den bära 3 man på översta plattformen — fler får inte rum samt 4 parabolantennor på tillsammans 10 m^2 .

Det är ingen svårighet eller risk att klättra i masten då den är försedd med slirskyddade trappor i stället för stegar. Vid varje sektion finns en plattform för att stå stadigt vid arbete och här kan flera man passera varandra. Hela vägen finns ledstänger och skyddsräcken och någon anledning att stiga utanför dessa bör inte finnas.

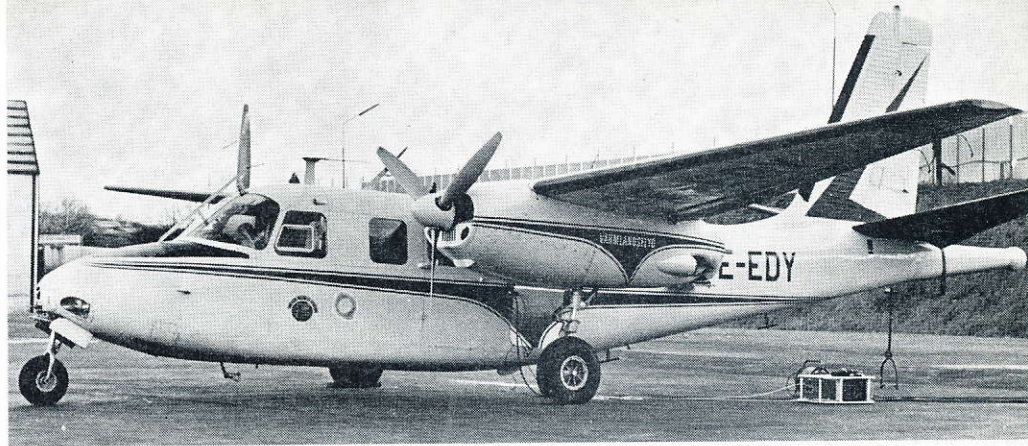
Masten är ett stativ för provuppställningar och tillfälliga anläggningar och kan resas praktiskt taget i all terräng utan förberedelser. För all slags beredskap är masten ett utmärkt verktyg.

Ett stagfäste
skruvas i marken. ➤



←
42 meter hög —
kan göras mer än
dubbelt så hög.

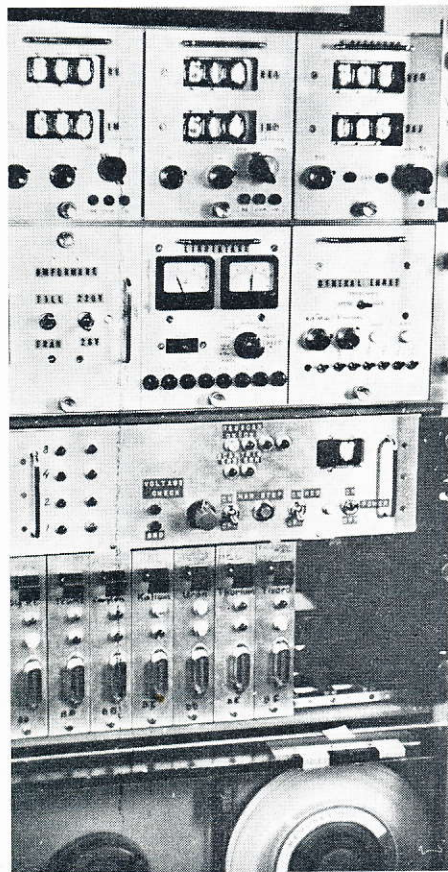
SGU baserat vid CVA



Vet Ni vad SGU betyder? — Kunde väl tro att Ni skulle gissa fel. Helt nyktert betyder det Sveriges Geologiska Undersökning. Deras uppgift är kort och gott att forska ut vad marken och en bra bit under ytan består av.

Den stora allmänheten har vanligen kontakt med SGU genom att bese Riksmuseets samlingar och SGU museum. Att vårda och utöka detta är dock ett minimum av de uppgifter, som åligger detta verk.

SGU sorterar under statsrådet Krister Wickman och kommer att lyda under



En flygande datacentral.

hans departement. Organisatoriskt är SGU uppdelat i tre byråer: Allmänna byrån Kartbyrån och Malmbyrån. Dessa betjänas av de fristående geofysiska, kemiska- och administrativa avdelningarna. Huvudlokalerna är inrymda i Riksmuseet i Stockholm, men flera sektioner är utspridda i lokaler inom en två kilometers radie. Filialkontor finns på flera platser i landet. Hela verket sysselsätter 380 personer.

En del av den geofysiska avdelningen har under hösten varit förlagd vid Arboga flygfält i två rymliga husvagnar och ett flygplan.

Undersökningen från flygplan avsåg mätningar av det jordmagnetiska fältet och den radioaktiva strålningen. Härav skall i första hand uppgöras kartor för studier av berggrundens geologiska uppbyggnad.

Flygningen utfördes med ett 2-motorigt flygplan, typ Aero Commander, som medförde sonderingsutrustningen. 2 st 340 hkr motorer kunde ge flygplanet en normal marschfart av 320 km/tim. Då man emellertid kräver en avläsning för var 40 m och utrustningens accesstid är 0,45 sek så måste man normalt flyga ca 250 km/tim för att inte missa något värde. Skulle nämligen så ske förskjutes hela mätschemat och apparaturen blockerar. Mätningen sker på stråk med 200 m avstånd och 30 m medelflyghöjd. Den magnetiska mätningen utfördes med en av SGU byggd flux-gate apparatur. Den var transistoriserad och byggd med integrerade kretsar, allt elegant monterat på kopplade kretskort (veroboard).

Den radioaktiva mätningen utfördes med en γ -spektrometer som fick sina impulser av en detektorkristall av anse- nliga mått. Denna enda kristall av NaJ (natriumjodid) var 10" \varnothing x 5" (250 mm \varnothing x 125 mm). Detektorns impulser omvandlades i registrerbar energi inom intervallet 0,45—2,85 MeV uppdelat på 16 kanaler och uppdaterat direkt på ett magnetband för vidare behandling i datamaskin. För att möjliggöra en effektiv kontroll, en snabb granskning och en översiktlig orientering över resultaten av såväl magnetiska mätningar som strålningsmätningar användes dessutom analog registrering och sifferregistrering med skrivare och tryckare på pappersremсор för ett reducerat antal kanaler. Av dessa innehöll en huvudsakligen kalium (K), en uran (U) och en thorium (Th). Magnetfältet upptogs i två olika skalor, dels för att registrera mycket små differenser, dels för att kunna ta upp starka magnetfält som förekommer

SGU:s flygande laboratorium
Aero Commander.
Obs sonden i stjärtspetsen.

över stora järnmalmsfyndigheter. Jordmagnetiska fältet i Arbogatrakten är ungefär 50 000 gamma. Genomsnittet visar att fältvariationerna i trakten kring Hjälmaren är ca 200 gamma, men kan uppgå till ett par tusen på enstaka fläckar. Variationerna man mäter blir då som krusningarna på Hjälmarens vatten. En ordinär bil visar bara ett litet hack på 1—2 gamma medan en flygning över Kirunagruvan ger 40 000 gamma.

Arboga flygfält ligger centralt i ett område där SGU förväntas utföra mätningar. Troligen ser vi dem flera gånger.

VÅR UTPOST I ITALIEN

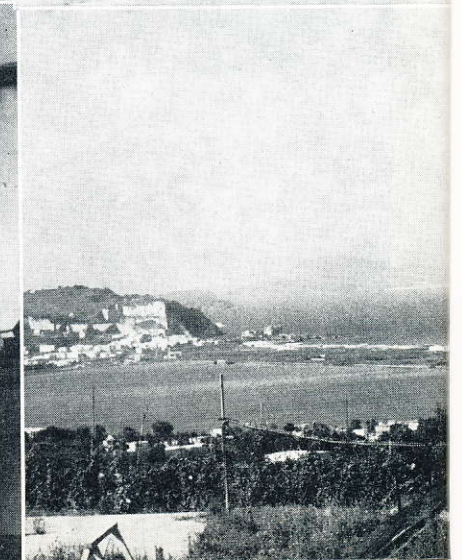
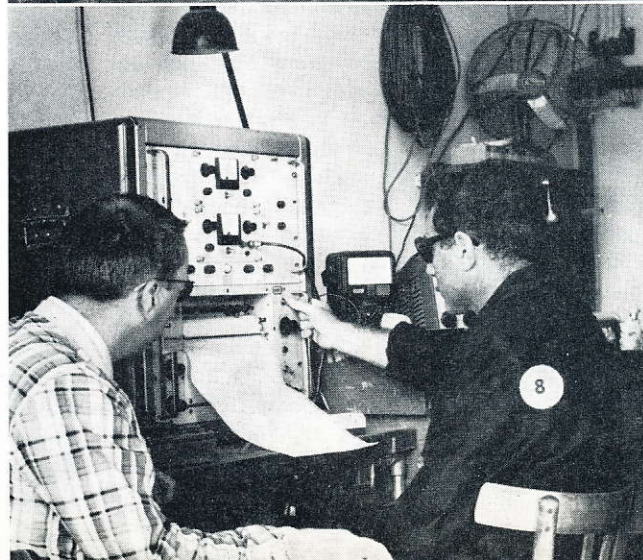
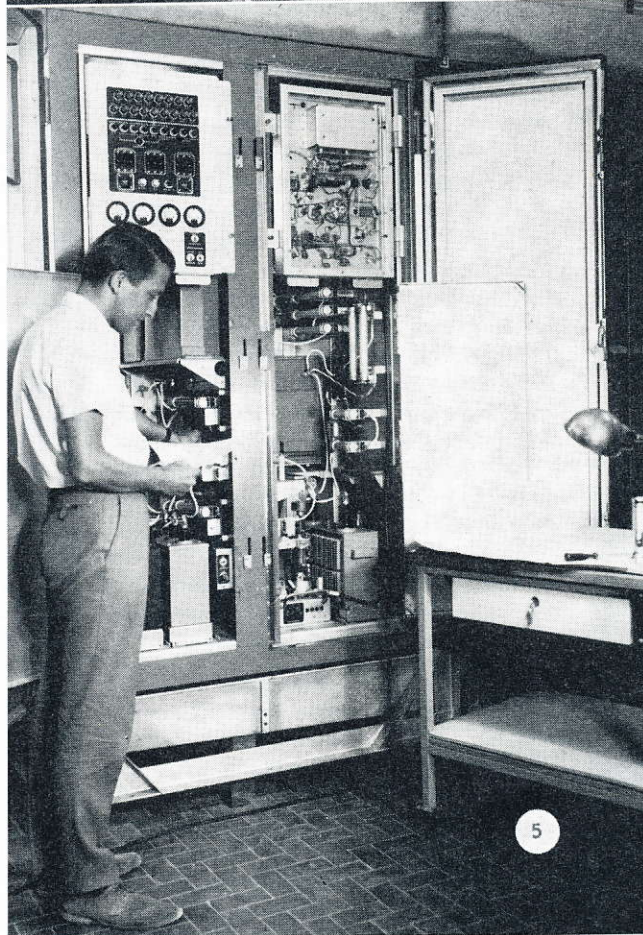
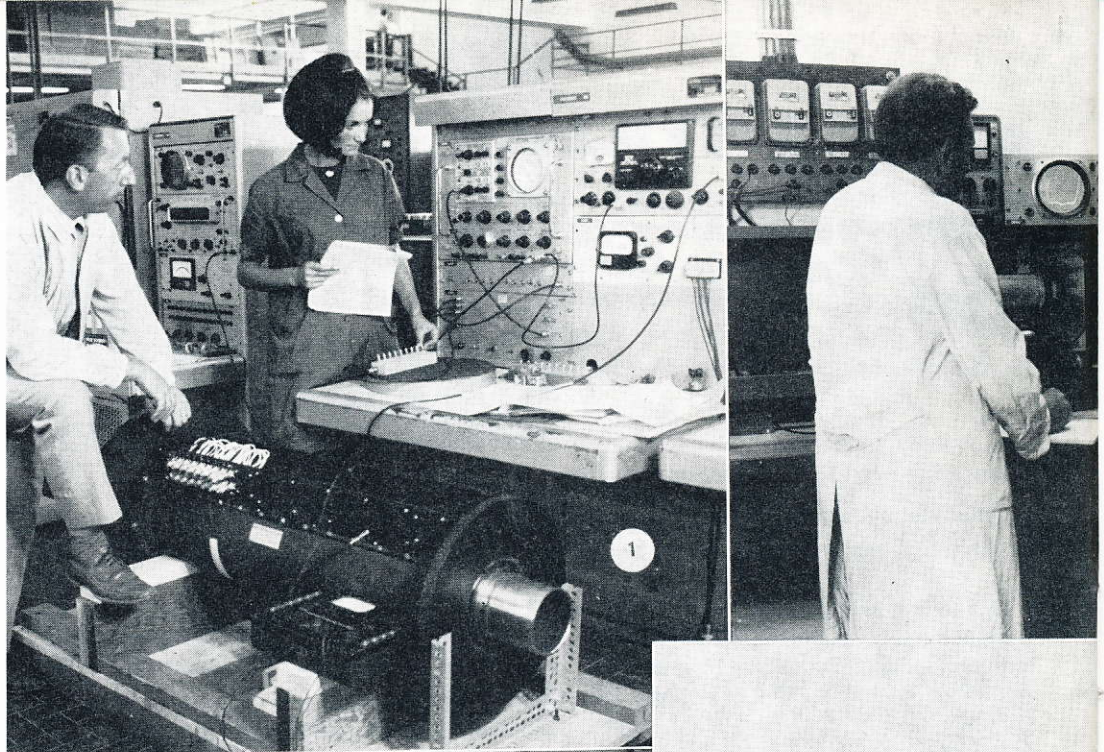
FFV/CVA har en utpost i det vackraste av Italien — Neapel. Ni känner väl ordspråket "Se Neapel...". I närheten av denna stad ligger Selenia SpA, som tillverkar teleanläggningar för FMV. CVA utför kontrollen.

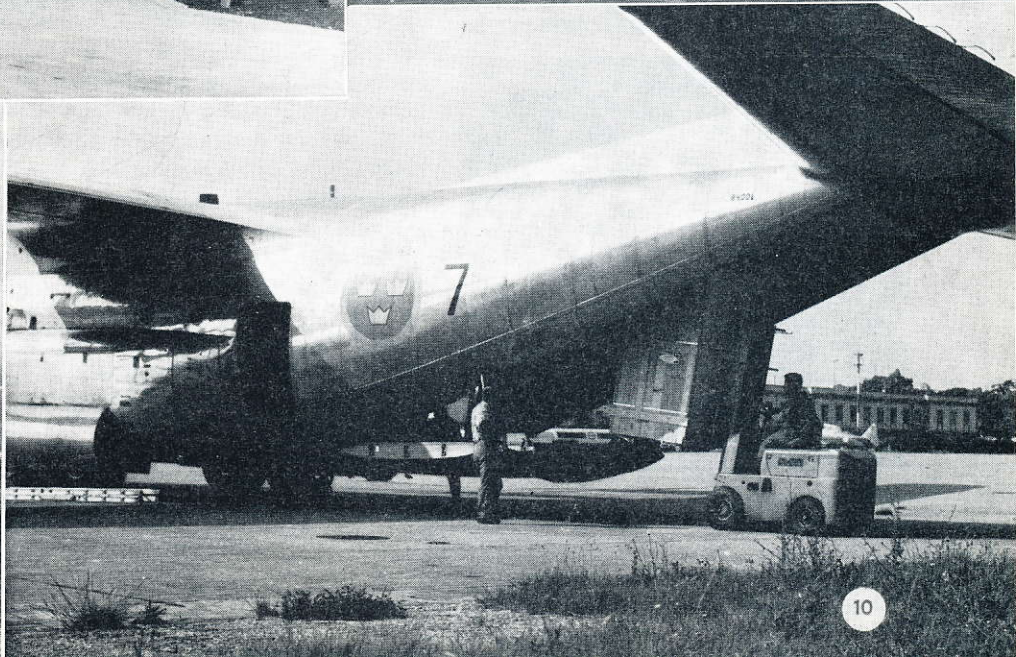
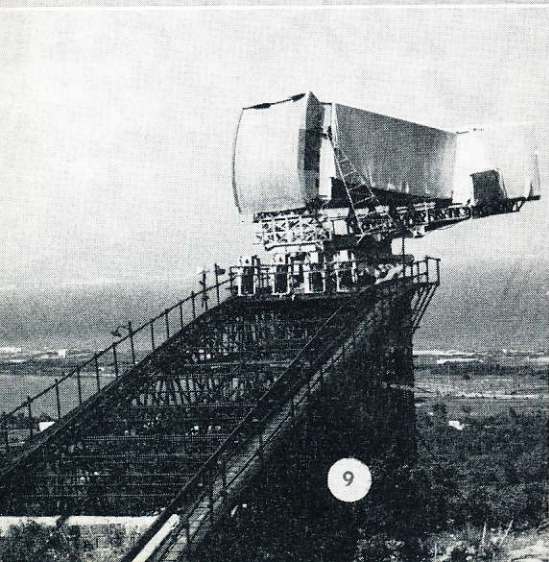
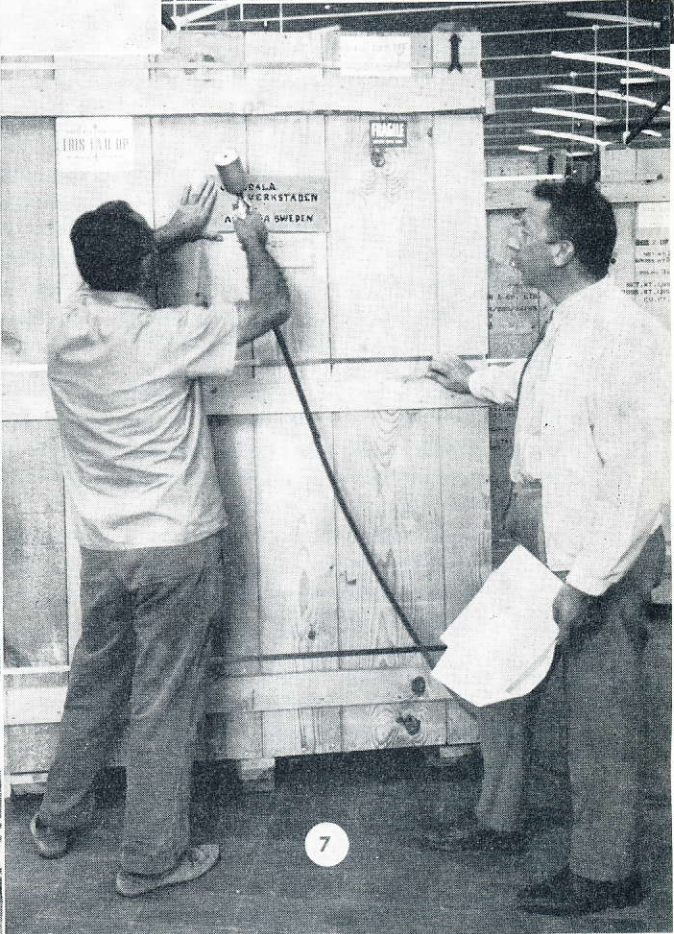
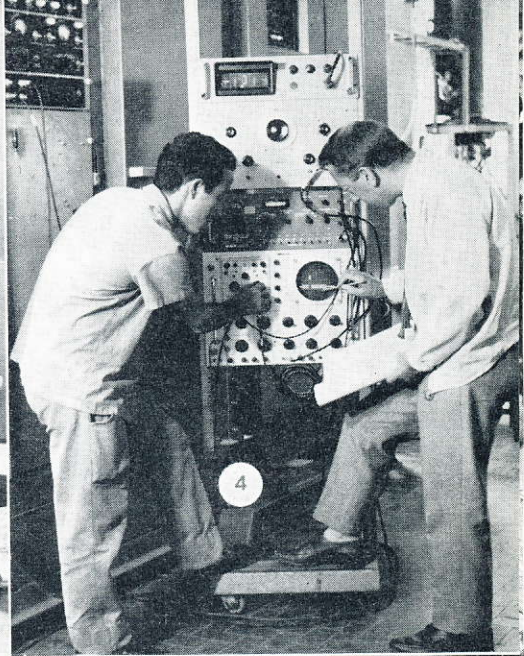
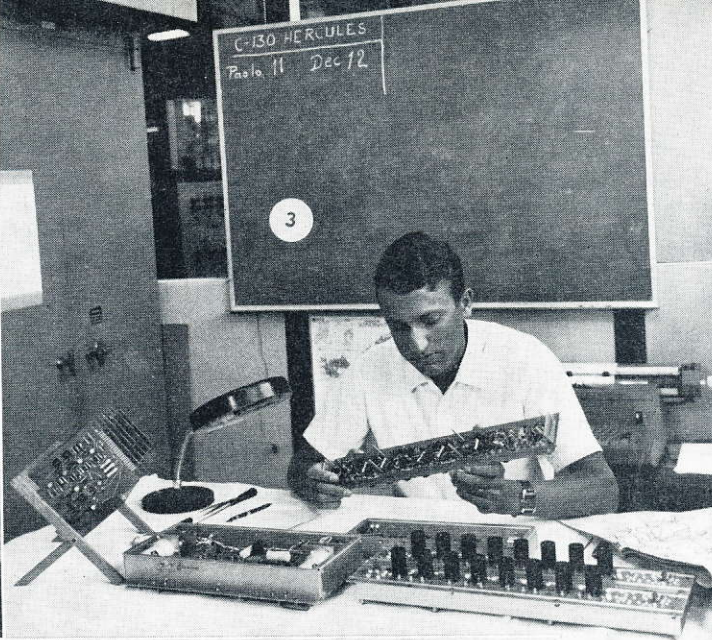
Anläggningarna, som FMV köpt, är stora komplexa system, som inte kan mottagas enbart med en mottagningskontroll vid produktionslinjens slut utan måste kontrolleras under olika delar av tillverknings- och monteringsfaserna. Alla större industrier har sin egen kontroll, som skall tillförsäkra köparen en acceptabel kvalitet på sin beställda produkt. Om säljarens kontroll uppfyller samma krav som vår egen, inskränker sig kundens funktion enbart till övervakning. Detta innebär att kundens kontrollanter följer säljarens prov på olika komponenter och produkter, som passerar hans fabrik på sin väg till sammansättning till enheter, som i sin tur sammansätts till ett komplett system. Utöver denna övervakning göres givetvis egna prov som anses motiverade.

Se nästa uppslag.

VISTA ITALIA

1. Ing. B. Qvist och Signorina Castaglia utför ankomstk kontroll på materiel, som inte kan kontrolleras senare utan extra kostnader.
2. HF-komponenter provas på mikrovågsavdelningen av B. Qvist och signore Aragona.
3. Ing. Bo Svensson inspekterar visuellt underenheten för att kontrollera om det yttre arbetet motsvarar kvalitetsfordran.
4. B. Qvist och signore Bonaccia gör systemtest för kontroll och dokumentation av specificerade utdata.
5. Ing. Bo Svensson inspekterar huvudenheter enligt ritningsunderlaget.
6. Selenia-verken ligger vid en liten avskild havsvik inte långt från Neapelbukten inbäddat bland palmer, magnolior och pinier. Arbetsplatsen verkar mycket trivsamt.
7. Efter avslutade prov emballeras godset mycket väl av signore Ferranti i hus-stora lådor, försedda med viss luftkonditionering.
8. Slutprov med anläggningen för att verifiera dess karakteristik utföres av signore Capuano och B. Qvist.
9. Antennen är uppställd för mätning på en plats med strålände utsikt. I bakgrundsdiset skymtar ön Ischia, en känd tillflyktsort för semesterfirare. Selenias verkstäder ligger innerst i viken till vänster.
10. Flygvapnets C-130 Herkules hämtar de emballerade anläggningsenheterna vid Capodichinoflygplatsen i Neapel. Då transporten sköts helt av Flygvapnet ansvarar vår kontroll att alla bitar är med.





VÅRT VITA VÄDER

Snökristallernas form är sexstråliga stjärnor. Det är alltid 60° vinkel mellan varje stråle.

Vid lugnt väder och någon grad kallt uppstår de största och vackraste kristallerna.

Snöflingor består av flera kristaller som sitter ihop.

Vid stark kyla och torr luft blir kristallerna små och faller som nålar.

Anledningen till att kristallerna växlar i storlek och form beror troligen på att snön passerar genom olika luftlager på väg mot jorden.

Vinden sliter oftast sönder snökristallerna redan i luften eller också förstörs de genom trycket i ett växande snötäcke. Genom trycket ombildas de till kornsnö eller övergår till vatten vid mildväder.

Men varför förekommer det att snökristallerna inte smälter trots att solen strålar? Jo snön reflekterar 70–80 % av solstrålningen och marktemperaturen är ej alltid tillräckligt hög. Ett tecken på vad kall och varm luft kan åstadkomma i naturen ser vi då lufttemperaturen är låg och värmeutstrålningen från jorden är stor.

Då händer det att marken och träden blir kallare än den omgivande luften varvid den från jorden utstrålade luftens vattenånga övergår direkt till is vid kontakt med avkyld vegetation. Vi kan tjusas av de vackra rimfrostmönstren.

Ett betydligt mycket större naturfenomen är den kamp som luftmassor av olika egenskaper utkämpar.

På gränstorna mellan kalla och varma luftmassor bildas molnbankarna.

När den milda atlantluften vintertid förs upp mot Skandinavien med västvindarna möter den polarluften som kall och torr breder ut sig från ishavsområdena. Vid gränstytan bildas då moln och nederbörd och om temperaturen är lägre än 0° i form av snö.

Vår fjällkedja ligger i gränzonen mellan den atlantiska väderlekstypen med fuktiga milda sydvästvindar och det sibiriska högtrycksområdet.

I fjällvärlden kan väderleken även vid högt lufttryck växla hastigt och det får nog i första hand härledas till den kraftigt brutna topografin. Vindarna t. ex. brukar dirigeras av dalgångar och bergspass.

Vid blåsigt väder sjunker temperaturen i regel med stigande höjd. Om det är tö och klabb nere i skogen brukar det vara bättre skidföre uppe på fjället.

Är det däremot klart väder, vindstilla och stark kyla är det i regel mindre kallt på fjälltopparna.

Den kalla tunga luften flyter då ner i dalgångar och lägre partier. Ligger dimman tät omkring husen på morgonen och det är råkallt och rimfrost trots att natten varit stjärnklar är det stora utsikter att vädret under dagen kan bli strålände.

Skillnaden mellan den tyngre och lättare luften åstadkommer ibland oberäkneliga vindar.

Luften intill en fjälltopp är ofta kallare än i den fria atmosfären omkring. Den kallare luften rinner ned utmed fjället och söker sig i raviner och svackor där virvelvindarna yr omkring.

Ofta kan det vara lugnt på toppen medan man på vägen upp haft besvärande vindar.

Den från toppen strömmande luften ersättes av den omkringliggande atmosfären. Denna luft kommer då att avkylas och kondenseras. Det är därför som de höga topparna ofta är insvepta i en molnslöja fastän himlen är klar.

Nederbördens fördelning i fjället benämnes dimfrostzonen, skavelzonen och lössnözonen. Dimfrost bildas omkring fjälltopparna i det att moln och kalla dimmor kan innehålla vattendroppar ned till flera minusgrader. När dessa underkylda vattenpartiklar kommer i kontakt med en kall yta fryser de omedelbart fast.

Stenar och klippväggar kläds av isbark och dimfrost som bildar mycket vackra skimrande tredimensionella mönster. Dessa mönster binder även snön. (Rimfrost bildas när luften är varmare än avsättningsytans temperatur).

I skavelzonen är snön omlagrad av vinden. Redan vid mycket svag vind virvlar pudersnön omkring varvid snökristallerna förstörs och omvandlas till hårda korn.

Snöytan blir hård och bearbetas till olika former. Skavlerna påminner om



Nyårssnö. — Foto: Lars Carlsson.

”frusna vattenvågor”. Genom nötning av de hårda snökornen bildas urgröpningsar i snön. Denna urgröpningsar är alltid brantare mot vindriktningen medan läsidan är långsluttande.

Vid större skavler kan man se hur snökornen kastas in i urgröpningsar, virvlar runt och grips av vinden vid överkanten, fortsätter till nästa skavel o. s. v.

Skavlerna kan bli mycket svåra att bemästra vid färd utför fjällsluttningen, försiktig skrååkning är att rekommendera.

Värsta skavlerna finnes på sten- och blockrika områden och där malande vindar får arbeta fritt.

Vindkanaler bildas runt stora stenar. När vinden slår emot blocket delas den i virvelvindar åt skilda håll, rycker med sig lössnö och håller en ränna fri från snömängder närmast stenen.

Lössnözonen återfinnes i skogsområdet där vinden inte har möjlighet att bearbeta snön. Även på fjällsluttningarnas läområden finnes oftast stora härliga slätter med mjuk snö för en skön nedfart.

Stor uppmärksamhet måste givetvis ägnas åt lavinfaran. Efter rikligt snöfall är det alltid fara för lössnölaviner där risken för kvävning är stor.

Vanligare är dock snöflaklaviner där den packade snön spricker och glider på de olika skikten utför en sluttning. Snöblocken kan härvid bli mycket tunga med brott- och krassador som följd.

Under fjällvistelsen har man stort utbyte av att under turerna ge akt på de olika skiftningar som ständigt försiggår. Ett intressant och trevligt hjälpmedel härvidlag är att på ryggsäckens sida fästa en termometer som färdkamraten läser av — man färdas som bekant aldrig ensam i fjället.

C.-E. W.

Från CVA:s vildmark



Rådjuret Lisa, CVA.

F-dagen

UHF och DC personal samlades den 12 dec. i Medborgarhusets teatersalong för en 4 tim. lång information om Försvarets materielverk.

Den 1 juli i år slogs de olika militärförvaltningarna samman till FMV-Försvarets materielverk — och det var bl. a. om den utveckling som skett inom den nya förvaltningen som informationen gällde. En liknande information hölls den 9 oktober i Stockholm och bandade anföranden från denna spelades nu upp.

Byråchefen för UHF K. Hultman hälsade välkommen varefter de olika föredragshållarna meddelade sin information beledsagad av ljusbilder. Gen.-dir. S. Wählin berättade om hur det nya verket utvecklats under den tid det varit i verksamhet och berörde även framtida planer. Gen.-major S.-O. Olin talade om flygmaterielproblem såväl ekonomiska som tekniska. Tekn. dir. G. Lindqvist redogjorde för system 37, flygplanet Viggen och den omfattande service i olika former som krävs för detta system. En mycket instruktiv och välgjord film om flygplan 37 visades därefter.

En timme hade avsatts för kaffe och



i samband därmed kom Arbogas Lucia med tårnor på besök, vilket livligt uppskattades.

Övering. T. Edlén talade om olika robotsystem, nuvarande och framtida projekt.

Avd.-chef H. Lindgren om stril- och bassystem och Bdir. E. Vintheden om underhållsmetodik och underhållsansvar.

Bdir. J. Fehling berättade om hur Un-

derrättelsecentralen arbetar. Det är en central där tekniska uppgifter och informationer som lämnas i svenska och utländska tidningar tas om hand och bearbetas.

Byråchefen avslutade sammankomsten och hoppades att man även i fortsättningen på liknande sätt skall kunna vidareinformera om viktiga händelser.

Han passade också på att önska sin personal en God Jul och Gott Nytt År.

CELEBERT BESÖK

Generaldirektören Sten Wählin, flygmaterieförvaltningens chef, i sällskap med avdelningsdirektör E. Hallbäck, kanslibyrån samt tekn. dir. P. Jurander och avd.-dir. N. Romander underhålls-avdelningen besökte UHF och DC den 6 november.

Avsikten med besöket var att Gd ville orientera sig om uppbyggnad och arbetsätt och även lära känna personalen.

Byråchefen K. Hultman orienterade om förrådsbyråns tillkomst och utveckling, den inre och yttre organisationen och hur man i dag ser fram emot ytterligare rationalisering genom datateknikens utveckling.

Byrådir. S. Norén redogjorde för UHF filialförråd och i samband därmed de in- och ut-data som erfordras.

Under en stunds angenäm samvaro vid kaffebordet diskuterades en hel del interna problem, som Gd kunde ge lugnande besked om.



*General-
direktör
Sten Wählin
chef för
Försvarets
Materielverk.*

Bergslokalerna besågs, där herr E. Gustafsson och B. Ahlin sakkunnigt visade vad som fanns, varefter DC besöktes.

Byrådir. A. Jigelius och H. Skoglund informerade om DC tillkomst, dess nuvarande arbetsuppgifter och framtida perspektiv, varefter maskinutrustningen demonstrerades.

Civ.-ing. J. J. Andersen och kapten L. I. Nielsen från Danska Flygvapnet besökte UHF under en vecka i början av november för att studera svensk organisation och reservdelsförsörjning för fpl. 35.

V 66 = 1966 års verkstadsutredning, ledamöter överdir. F. Skoglund, FMV, Vdir. F. Jacobsson, Ö. milo, från FFV Öing. A. Thorsen och byrådir. G. Johansson besökte UHF den 27 november för information om reservdelsverksamheten och därmed sammanhängande frågor.

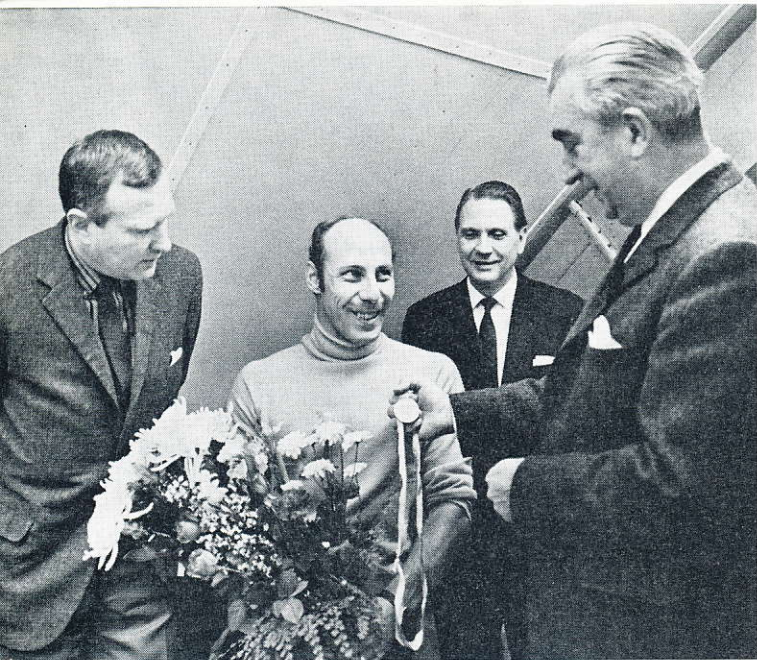
Teknisk personal från F15 i Söderhamn besökte UHF den 5 dec. under ledning av tekniske chefen flygdirektör Jean Lindberg. Gruppen bestod av 15 personer som per buss tagit sig hit. Flygdirektör S. Larsson orienterade om UHF organisation och övriga chefer inom sina resp. områden. Frågetillfällena utnyttjades flitigt. Deltagarna fick också tid att besöka förrådslokalerna och datacentralen.

MEDALJÖR VID UHF



Vid en enkel ceremoni i Byråchefens tjänsterum överlämnades till byråingenjören Karl Birger Lindh "medaljen" för nit och redlighet i rikets tjänst. Byråchefen tackade Lindh för trogen tjänst och värdefulla insatser och önskade honom lycka till för framtiden. Det var första gången i år som en medaljör hade tillfälle att välja mellan medalj och guldklocka och Lindh hade valt klocka. Lindh anställdes vid Vattenfall 1938. Flygvapnet i Stockholm 1942 och kom till UHF 1954.

Ur-UHF:aren Lindh.



Benny Nilssons olympiska medalj väckte stor beundrand hos S.-O. Holmström, A. Rydeborg och CCVA verkstadsdirektör A. Högfeldt.

Olympiskt silver

Redan i förra Bergtrollet nämndes att två CVA:are ställde upp i Special Olympiaden i Tel Aviv, Israel. Resultatet blev mycket gott.

CVA:s Benny Nilsson på robotverkstaden lyfte till sig olympiamedaljen i silver med 120 kg. Egentligen hade han med klar marginal kvalificerat sig till guld, ty han lyfte 127,5 kg, men genom oklara regler och utan en svensk brottningsledare som assistent, dömdes han bort.

Vilho Pukonen tävlade endast i båg-

skytte. Tre dagar i rad pågick kampen från klockan 8 på morgonen till 7 på kvällen och Vilho slog härvid sitt eget rekord, men det räckte inte till. I Albionrundan var han nära en medaljplats. Tävlingarna betraktades som hårdare än världsmästerskap.

Israel hade organiserat denna de handikappades olympiad berömvärdt bra och allt klaffade perfekt. Redan vid flygplattan mottogs resenärerna av en liten armé kvinnliga soldater. Flickorna var så sköna att hjärtverksamheten hos

de manliga deltagarna steg betänkligt — kanske till men för de kommande idrottsliga prestationerna.

Det var 750 deltagare, varav 27 från Sverige. Invigningen skedde med stor ståt och högtidlighet i Jerusalem. Israels premiärminister öppnade spelen. Transporten från Tel Aviv skedde i 50 specialinredda bussar. På vägen till Stadion körde de över klassiska vägar och i staden Jerusalem genomkorsades den tidigare arabiska delen. Det blev en minnesrik sightseeingtur.

Senare gjordes även en tur till Galileiska sjön och de bibliska platserna Nasaret, Genesaret, Kana samt till Transjordanska och Syriskasjön. Måltid intogs i en stor Kibbutz.

För övrigt har landet gjort mycket för de handikappades motion och idrott från sporthallar, tävlingsbanor till simbassänger. I detta hänseende ligger Sverige långt efter.

Våra tävlare hann också få en god bild av landet och dess folk. En utflykt till Jerusalem var en minnesvärd topp i programmet. Några oroligheter blev de inte vittne till, men det var stark polisbevakning på några ställen.

De hemvändande olympierna hyllades på fredagen den 15 nov. med blommor från CVA, IFFA och arbetskamrater, dels på arbetsplatsen, dels hemma.

Nästa olympiad 1972 blir i München. Pukonen och Nilsson har redan börjat träna.

TOMTAR, finns dom? — Oh ja!

Tjugotalet julpysslerskor vid UHF, som trotsat all propaganda att stoppa julen myste och mös, när de ertappades av hustomtarna Karl-Erik och Carl-Hugo.



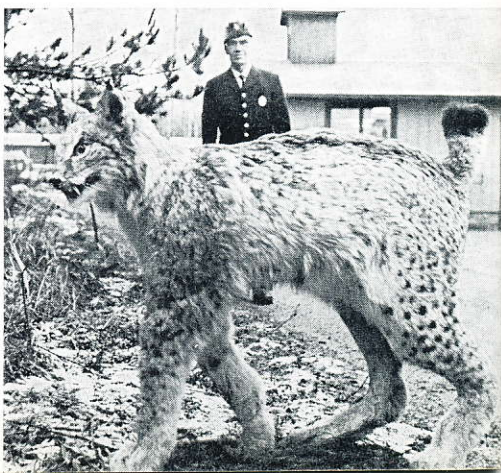
När vakten låste UHF:s grindar torsdagen den 5 nov. inestängdes också några pyssliga töser, som avsiktligt gömt sig i källaren. De var inte oförsörjda men väl företagsamma. Med en massa helt all dagliga saker — allt i smyg insmugglat utifrån — satte de i sig kaffe

och bröd och igång med sitt pyssleri. Av våra vanligaste vardagskryddor gjordes det vackra blomstertavlor — med doft i, — lyktor eller lampskärmar av klädnypor, silkespapper, flörtkulor och litet glasull blev långa rader av änglar och tomtar. Ja det fanns t. o. m. tomtar

som kunde flirta riktigt med ögon och mun — ett riktigt bergtrolleri med pyssel.

Då pyssleriet pågick som bäst tassade hus-tomtarna Karl-Erik och Carl-Hugo sin vana trogen omkring för att se till småfolk, gårdvarar, oxar och kor samt småfågel, då de kom på pysselflickorna. Man kan undra vem som blev överraskad. Tomtarna blev så uppstämnda att de sjöng upp vällustiga julsånger prisande julflickornas skönhet och flit. De bjöd därefter inte på gröt, men väl en välkryddad röd saft, som smakade mycket gott och ökade pyssleriet såväl i fantasi som produktivitet.

FRÅN CVA:s VILDMARK
Lo glör efter hjort.



Brittsommarrundan

1968 års familjerally gick något senare än vanligt — söndagen den 13 oktober — i vänstervarv österut. Allt gick efter gammalt känt mönster och utan några olyckstillbud. Prissamlingen var stor och eftertraktad.

Som vanligt, när det gäller evenemang i Arboga, är det mycket, mycket svårt att intressera Arbogabor och inte minst CVA:are i någon verksamhet. Undantag gäller UHF:are. Därför inställdes vårutflykten (summa *en* föränmäld till Uppsalaresan). Vid anmälningstidens utgång för Brittsommarrundan såg det också ut som om allt förarbete varit förgäves och man skulle inställa övningen. Sent vaknar intresset och blev det i alla fall med efteranmälningar 32 deltagare — och alla gick i mål.

Då banan lades utanför Arbogas kartområde och skulle tvinga deltagarna att hålla sig med flera kartblad och därtill geografien ändrats väsentligt fick deltagarna denna gång till omväxling en banbeskrivning, som borde visa deltagarna absolut rätt. Tyvärr var inte texten helt klar och till och med körde en av banläggarna vid kontrollkörning helt fel. Det skall bli bättre ett annat år. — (Så säger man alltid).



K. G. Johansson med fru Maj-Britt flankerade av sina kartläsare Roland och Irene Eriksson speglar sig i motorhuvens och segerns glans.

Avslutning



Övre raden från vänster: Jan Sellholm, Rune Lampa, Jan Larsson, Jerry Olofsson, Jan Hols, Gösta Larsson och Anders Engström. Undre raden från vänster: Lars-Gunnar Haglund, Ronny Andersson, Stefan Jonsson och Kjell-Ove Johansson.

De 13 yrkesskolelever, som fullgjort sin 3-åriga utbildning vid CVA yrkesskola som telemontörer, fick sina betyg den 27 september vid en enkel högtidlighet på Gyllene Balken. Detta blev den näst sista avslutningen, då några nya kurser inte började förra året.

Närvarande var chefen för CVA, verkstadsdirektör A. Högfeldt, överingenjör L.-H. Larsson, yrkesskolförestandare Bertil Söderberg, elevhemsföre-

standare Sten Westerman, lärare och fackföreningsrepresentanter m. fl.

Premium för mycket goda prestationer fick Gösta Nilsson, Lars-Gunnar Haglund, Kjell-Ove Johansson och Jan Hols. Lars-Gunnar Haglund och Sune Lampa fick var sitt specialpremium för god ordning. De övriga fick var sin fickkniv från FFV. Efter utdelning av betyg och belöningar framförde de olika representanterna sina välgångsönskning-

Banan gick från Säterbo skola över Hjälmare Docka och Vigge Väggar korsande Katrineholmsvägen vid Tjärbruket till Lista. Här ändrades riktningen norrut över E18 vid Tumbo och fram till Smedby Hage. Här serverades varm korv och kolsyrad läsk. Under tiden skulle bilbesättningen också klara ett parti krocket. Så småningom körde man åter västerut och in i mål sedan man kontrollerat nerverna med ett balanserande konditions- och fartprov.

Det var mycket spännande in i det sista, då Einar Fallqvist, som var slutman hade hotande få prickar. K. G. Johanssons 108 prickar stod sig dock och blir det ännu minst en runda till innan CVA vandringspris stannar för alltid.

Resultatlista för 11:e Brittsommarrundan den 13.10.1968

	Avd.	Antal prickar
1. K. G. Johansson DC		108
2. Einar Fallqvist	622	110
3. Gösta Nätfalk	623	132
4. Stig Larsson	421	132
5. Folke Eriksson	100	136
6. Lennart Larsson	254	145

Ställningen om CVA vandringspris efter 1968 års tävling

K. G. Johansson	22 poäng
E. Fallqvist	22 „
K. Nilsson	20 „
L. O. Broberg	14 „
P. O. Larsson	12 „
G. Nätfalk	12 „

Slutligen får FMKA styrelse och tävlingsledning rikta ett hjärtligt tack till de företag som på olika sätt bidragit till tävlingens genomförande och mål.

Arboga Bryggeri AB, Arboga
Arboga Bil AB, Arboga
Arboga Tidning-Eskilstuna-Kuriren
Auto-Allt AB, Västerås
Evert Cykel & Sport, Arboga
Flygmotor AB, Trollhättan
Försvarets Fabriksverk, Eskilstuna
Goertz Motor AB, Örebro
Hedqvists Bilservice, Arboga
Nya Gummiverkstaden, Arboga
Standard Radio & Telefon AB, Barkarby
Svenska Philips AB, Stockholm
Svenska Shell AB, Stockholm
Wallis Färg AB, Arboga

ar för framtiden. Överingenjör Larsson lämnade en kort orientering om arbetsläget och varför CVA yrkesskola för närvarande nedlagt sin verksamhet. Den årskurs, som ännu är kvar, fullgör f. n. sitt praktikår.

Slutligen höll ingenjör I. Lagerstedt ett intressant föredrag med bilder om hur man bygger en hög radarmast.

VETERANER 20 ÅR VID CVA 1968

	Avd	380
Stig Ahlgren		503
Elis Aldén		111
Anders Andersson		230
Arne Andersson		504
Bengt Andersson		283
Ove Andersson		200
Harry Arvidsson		871
Thure Asp		207
John Asplund		100
Evald Axelsson		591
Gösta Bjurhammar		271
Erik Brewitz		274
Karl-Erik Edbom		251
Nils-Eric Enander		462
Rune Erlandsson		380
Lennart Eriksson		622
Einar Fallqvist		773
Sven Flodström		230
Henning Forslund		634
Rune Hall		200
Anders Hammarstedt		480
Bengt Hjalmarsson		594
Gunnar Johansson		253
Gösta Johansson		121
Harry Johansson		200
Gunnar Jonsson		272
Mauritz Jonsson		635
Sten Johnsson		875
Arne Kalling		200
Folke Karlsson		200
Hans Knutsson-Hall		980
Gösta Kylbring		312
Vincent Liljekvist		210
Gösta Lundin		200
Gunnar Merken		622
Kjell Nilsson		274
Olof Norén		200
John Persson		271
Stig Persson		560
Alvar Pettersson		200
Stig Pettersson		190
Stig Pettersson		380
Erik Rydh		200
Frik Sjöberg		252
Albert Sjöström		462
Henning Sundell		200
Gunder Swed		612
Sivert Söderberg		150
Alvar Söderholm		281
Sven Törnkvist		290
Ake Zackrisson		290
Georg Zetterlund		776

DATATEKNIK

En ur-kund hade två klockor att välja på — den ena var sönder och stod still, den andra ett precisionsur, som gick 2 sek. fel på 24 timmar. För att vara fullt säker på att göra rätt val, frågade han sin datamaskin, vilken han skulle ta.

Svaret kom automatiskt: Den som står still är bäst. Den visar rätt tid 2 gånger per dygn, medan precisionsuret endast visar rätt tid en gång var 5:te år.

"Palle" Palmér PENSIONÄR

Vid en enkel högtid på Gyllene Balcken avfirades verkmästaren på driftavdelningen Bror Viktor Palmér, som lämnade CVA med ålderspension. 1961 började han på CVA. Chefen för CVA, verkstadsdirektör Anders Högfeldt tackade för den gångna tiden och överlämnade blommor. För driftledningen och kamraterna talade ingenjör Hans Knutsson-Hall och för arbetsledarna och FCTF verkställare Anders Hill.

Palmér har alltid varit tyst, men beträffande tjänsten mycket effektiv och pliktrogen. Arboga Flygklubb har i Pal-



Bror Palmér

mér en god medarbetare, ty hans flygintresse är stort och överträffas endast av att resa och besöka exotiska länder. Närmast blev det ett besök i Rumänien som han kommer att skildra i nästa nr.

Dataprogrammerad Julmorgon

Den arbetsfria lördagen den 14 december bröt julen in för DC, som trängt ihop sig i en källare på Österled för att intaga kaffe med en katt och pepparkaka. Yrkesvana programmerare överraskade med in- och utläsning av data för mera levande än maskinella centraler. De väljande försångarna Rigmor Ticcols och Marianne Lindberg inspirerade av sånghäftets illustrationer ur Dr Skilmász Journal lyckades få fram en takspräckande stämning. En filmrapodi visades ur DC:s historia. För att vara

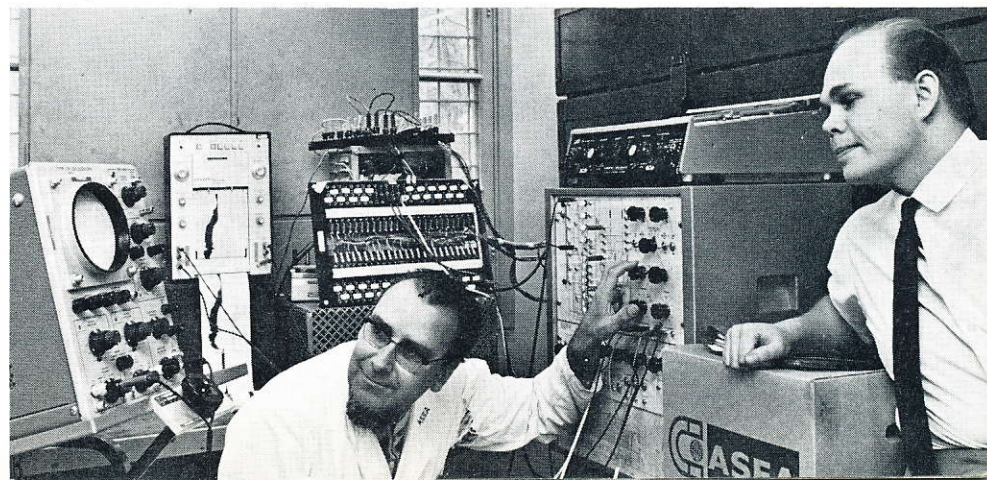
bergsäker på att filmen skulle gå fram hade den dubblerats i fel riktning. Skratten var nog skadeglädje. Vid glögen kom i stället för Lucia två tärnor och spred som ljus en o censurerad konkurrent till Bergtrollet. Den var kryddad och stark, men datafolk tål ju det mesta. Innan julprogrammet bröts tackade Herman Skoglund alla som bidragit till denna utmärkta tabulering och främst den ansvarige Sten Adamsson. Sedan bröt sig alla ut i det bländande dagsljuset och julhandeln.



Ivriga Bordsittande Människor svängde som den snabbaste IBM-printer.

ASEA ÄR CVA-KUND

ASEA provar reglerapparatur för el-lok vid extrema temperaturer i en av CVA:s klimatkamarer. Ingenjörerna Erik Örtoft och Torbjörn Björklund övervakar funktionen på kontrollinstrument medan apparaten finns i kammaren till höger.



IN MEMORIAM



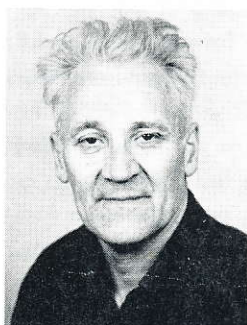
Folke
Ericsson

Folke Ericsson avled den 20 oktober 1968 i en ålder av 48 år. Han hade arbetat vid CVA sedan 1944.

Som ledare för den viktiga personalfunktionen gjorde han insatser, som får verkningar lång tid framöver.

Kamrater och vänner sörjer djupt hans för tidiga bortgång och bevara honom i ljust minne.

Tor Andrén



Manne
Andersson

Förrädsarbetare Verner Emanuel (Manne) Andersson avled den 2 nov. 1968 vid en bilolycka. Han var född den 4 jan. 1912 i Björskog och kom till CVA år 1951.

Vid sidan av sitt dagliga arbete var Manne Andersson aktiv inom CVA-UHF driftvärn samt FBU. Han var även ordförande i Arboga Pistolskytteklubb.

VI GRATULERAR

CVA

60 år

8/3	Karl Pettersson	Avd 850
15/3	Alvar Pettersson	200
28/3	Karl Norling	281
23/4	Henry Lännbrink	992

50 år

9/2	Fritz Öhrbom	493
26/2	Birger Björklund	660
28/2	Birger Ahlm	271
1/3	Gustaf Fritz	646
8/3	Evert Nilsson	100
6/4	Gunnar Lindholm	770
11/4	Arne Breid	271
11/4	Carl-Rickard Ekblad	740
16/4	Knut Byström	630
18/4	Bengt Daxberg	463
20/4	Karl-Gustav Säterlid	150
23/4	Sven Tiborn	651

TACK!

● För allt deltagande i min stora sorg och för den stora blomstergården vid min makes Kurt bortgång framför jag till chefer och arbetskamrater mitt varma tack.

Sylvia Sundh

● Ett tack till Bergtrollet och ortspresen för den publicitet som har kommit till uttryck kring Handikapp-OS i Israel 1968. Samt gratulationer och uppvaktningsfrån IFFA och CVA-personalens sida, efter hemkomsten till Arboga.

*Olympierna
Benny Nilsson
Vilho Pukonen*

● Ett varmt tack för all uppvaktningsfrån min 60-årsdag.

Erik Brewitz

● För all uppvaktningsfrån min 50-årsdag framföres mitt varma tack.

Karl Persson

● Tack för vänlig hälsning på min 50-årsdag.

Arne Gustavsson

● Hjärtligt tack till chefer och arbetskamrater på "Motor" för all uppvaktningsfrån min 50-årsdag.

Ingvar Fredriksson

● Ett hjärtligt tack för all uppvaktningsfrån min 50-årsdag.

Anders Hill

● Ett hjärtligt tack för visad uppmärksamhet under min sjukdom.

Gun Thunberg

● För visad vänlig uppskattning vid min avgång från tjänsten vid CVA ber jag att till chefen, övriga överordnade och arbetskamrater få framföra mitt varma tack.

Bror Palmér

● För vänlig hälsning på min 50-årsdag ber jag härmed få framföra mitt varmaste tack.

Eddie Westerlund

● Ett hjärtligt tack till arbetskamraterna för den fina avskedsgåvan jag fick när jag slutade min anställning på CVA.

Mona Lundsten avd. 635

● Ett ljust och vackert minne rikare är jag genom all vänlighet och uppvaktningsfrån högtidsdagen. Mitt hjärtliga tack.

Ingvar Karlbom

● För den stora gåvan jag erhöll, då jag slutade på CVA, tackar jag varmt och innerligt.

Sture Bengtson

● Ett hjärtligt tack till chefer och arbetskamrater för all uppvaktningsfrån min anställning vid CVA.

Rune Rönnbäck

● Ett hjärtligt tack för uppvaktningsfrån i anledning av min 60-årsdag.

E. Lindström, UHF

● Till chefer och arbetskamrater, ett hjärtevarmt tack för all vänlig uppvaktningsfrån min 50-årsdag.

Elly Nordström

● Hjärtligt tack för vänlig hälsning på min högtidsdag.

Birger Westerberg, planeringen

● Hjärtligt tack för blommorna och boken, som jag fick, då jag slutade min anställning på 758 exp.

Barbro

● Undertecknad, som avgått med pension den 1.7.1968 ber härmed få framföra mitt varma tack till alla, som ihågkommit mig vid min avgång med minnespresent, 1 st. "H. Högbergstavla" samt alla vackra blommor, jag fick motaga. Det blev ett kärt minne för livet.

Ture Rundström

● Till chefer och arbetskamrater, FCPF och FCTF ber jag att få framföra mitt hjärtliga tack för hälsning och uppvaktningsfrån på 50-årsdagen.

Walter Saul

● Ett hjärtligt tack för visad vänlighet på min 50-årsdag.

Sune Andersson

● Ett tack till chefen för vänlig hälsning på 60-årsdagen.

*2183 Rolf Andersson,
Bejby, Medåker*

● Ett hjärtligt tack till arbetskamraterna för de blommor som kommit mig till del under min sjukdom.

2183 Rolf Andersson

● Mitt hjärtliga tack till chefer och arbetskamrater för all uppvaktningsfrån födelsedagen.

Arne Kalling

● För all visad vänlighet under min sjukdom framföres härmed mitt hjärtliga tack till arbetsledare och -kamrater.

Stig Gustavsson

MOTION ÄR NYTTIGT

Vi i idrottsföreningen propagerar gärna för motion i alla former och har här tagit tillfället i akt att saxa lite grann ur en artikel i Liv-Framtidens novembernummer. Kanske kan dessa rader ge läsaren (gäller även läsarinna) en tankeställare, kanske en liten extra puff, som så gärna behövs för att komma igång. För handen på hjärtat, nog har väl de flesta av oss i alla fall funderat på att sätta igång någon form av motion. Just nu efter julens och övriga helgers kulinariska utsvävningar, då midjemåttet för länge sedan passerat metern och dubbelhakan fått ytterligare tillökning, då gäller det att göra slag i saken.

Börja gärna med det lilla gymnastikprogram som finns i anslutning till denna artikel. Kör gärna lite skidåkning, om det nu kommer någon snö eller promenera till jobbet. När våren sen kommer spring ut i elljusspåret vid Ekbacken, en härlig slinga på c:a 1.800 meter, och kör den ett par tre varv.

Och så en sak till, Du vet väl att vi inom CVA har en ergometercykel (en sån där mackapär som man trampar på i 6 min. och får reda på sin fysiska prestationsförmåga (konditionen) och att idrottsföreningen har utbildat ett 15-tal testledare. Ring Nisse Peterson, tel. 474 eller S. O. Holmström, tel. 553 för ytterligare information. Testa Dej och se om Du biologiskt redan uppnått pensionsåldern. Ja, nu äntligen kommer artikeln som Du skall läsa en tre fyra gånger. Hej, hej vi ses i elljusspåret.

Äntligen vetenskapligt bevisat

- En otränad medelålders man får 21 procent bättre fysisk prestationsförmåga genom tre träningshalvtimmar i veckan.
- Han ökar hjärtats förmåga att pumpa blod med 23 procent.
- En kvinna ökar sin fysiska prestation med 12 procent på 15 träningshalvtimmar.
- Ett jobb som före träningen kostade 140 pulslag krävde efter motionsdriven 120.
- Damernas biologiska medelålder — ett något ovetenskapligt sätt att mäta konditionen — sjönk från 55—60 år till 25—30.
- Också mannen över 50 förbättrar sin kondition efter en kort men intensiv träningsperiod — med drygt 10 procent.

Detta visar världens första direkt vetenskapliga motionsundersökningar, som gjorts på tre kategorier anställda vid försäkringsaktiebolaget Framtiden: 42 manliga stockholmare i åldern 35—50 år, 70-talet stockholmsdamer mellan 21 och 68 år samt 13 herrar från Göteborg i åldern 50—62 år.

Det är GIH (Gymnastik- och Idrotts-högskolan i Stockholm) som på Fram-



Produktionens kondition kontrolleras. Edvard Bäck motionerar och Sven-Olof Holmström lyssnar om det gnisslar.

tidens initiativ gjort den vetenskapliga undersökningen som ger svar på frågan om nyttan av fysisk aktivitet. Att resultatet är att lita på borgar undersöknings-teamens personer för: Bengt Saltin — fysiologdocent och undersökningsledare —, docenterna Jan Bjure och Gunnar Grimby, Göteborg, docent Irma Astrand, Stockholm, dr L. Howard Hartley, USA samt dr Åsa Kilbom, Stockholm.

— Undersökningsresultaten kommer att få mycket stor betydelse för värderingen av nyttan med ett fysiskt aktivt liv, säger docent Bengt Saltin till LIV. Över hela världen råder det idag stor efterfrågan på vetenskapliga undersökningar av det här slaget. Resultaten kommer också att kunna användas inom exempelvis sjukvården där man saknar ett jämförelsematerial på aktuella normal-

variationer vad beträffar sådana saker som andning och cirkulation under arbete liksom kondition.

— Motion är "inne" just nu, men trots många mer eller mindre vetenskapligt upplagda motionsundersökningar har man mycket sparsamt med data att arbeta efter. Undersökningarna med Framtidsfolket har tillfört en hel del nyttiga upplysningar.

Förbättrad kondition

När man började motionera låg gruppernas medelvärden något under de väntade. Syreupptagningsförmågan hos den manliga stockholmsgruppen var 37 milliliter per kilo och minut. Syreupptagningsförmågan ger en bild av konditionen och att det hos många var rätt illa ställt visar det faktum att den som hade lägsta värdet — 23 — inte ens orkade jogga 100 meter i sträck.

Det finns inget som motsäger påståendet att man blir friskare och orkar bättre genom regelbunden motion. Regelbunden motion — kring halvtimmen ett par gånger i veckan — ger kondition, hälsa, välbefinnande och gott humör både i jobbet och på fritiden.

En tränings-slinga för motion ett par gånger i veckan kan se ut så här:

- fem minuters gång, lätt löpning och uppvärmningsgymnastik
 - 20 minuters hård men inte maximal fart under fyraminutersperioder med vila eller joggning mellan de olika "rycken"
 - fem minuters löpning i toppfart — perioden uppdelad så att man springer för fullt — gärna uppför — i 20—30 steg och så vilar för att starta nästa "ryck"
 - fem minuters styrkegymnastik och sedan raskt in i den sköna bastun, duschen eller vad man nu har att ta till.
- Den som inte har god kondition bör inte överskatta sin förmåga — det kan vara bra att komma ihåg att man inte alltid är den spänstiga skolflicka eller -pojke man gärna vill inbilla sig. Några goda råd:

- rådgör gärna med läkare om de 40 passerats eller om man inte känner sig fullt frisk
- ta det lugnt i början
- öka efter hand både tempot och antalet träningssturer.

Efter de tio träningsveckorna kunde man mäta gruppens medelvärde till 44 — en förbättring på över 20 procent alltså. Man kunde otvetydigt konstatera att motion snabbt förbättrar konditionen. ➔

"MASTIG" FILMFESTIVAL

Teleindustrins Anläggningsplanering AB (TALAB) hade på uppdrag av flygmaterieförvaltningen inbjudit onsdags-eftermiddagen den 4 december i Philipshusets studiolokal i Stockholm till något av en filmfestival. Förutom värdfolk från TALAB och flygmaterieförvaltningens el- och underhållsavdelningar var där inbjudna från televerkets centralförvaltning, civilförsvarsstyrelsen, Jungners i Oskarshamn samt CVA.

Direktör Stein från TALAB hälsade de närvarande välkomna till denna speciella föreläsning av mastfilmer.

Televerket inledde med en intressant filmupptagning, som visade vilken oerhörd kraft nedfallande isstycken har från master. En säck med fuktad träspån föreställande ett isstycke fick falla från en mast och träffa en skåpbil. Bilen, som i detta fall var en Volvo Duett, fick taket nertryckt till i nivå med ratten. Samma händelse upprepades, men denna gång fick "isstycket" träffa bilen, då denna var försedd med ett specialkonstruerat skyddstak av hårdplast. Även om bilunderredet trycktes ner i marken, förblev karossen oskadad.

Televerket har numera utfärdat skyddsbestämmelser gällande vistelse intill höga master vintertid.

I samarbete med CVA hade byrådirektör S. E. Sörelius vid flygmaterieförvaltningens telebyrå gjort en filmupptagning på nedbrytande prov på master. Filmen påvisade en del olägenheter med nuvarande enkla och skarvade trämaster samt prov med tänkbara alternativ av monterade och teleskopiska stålrörsmaster samt plastmast att ersätta trämasterna med. Fingerade vindbelastningar ökades successivt på de olika masttyperna tills brott uppstod. Detta skedde hela tiden under noggranna uppmätningar, vilka sedan jämfördes med konstruktionsberäkningarna. De teoretiska beräkningarna överensstämde förvånande väl med praktiska provens mätvärden.

Efter kaffepausen visade Philips sin "Film-show", som var en tjugusig kavalkad eller kanske rättare sagt en mosaik av rörliga bilder och musik sammansatt av skickliga filmmakare. Showen slutade med en demonstration av studios visningsmöjligheter. Det var ett spel med studios många projektorer, strål-

kastare med olika ljusfärger, belysning och ett sagolikt ljudmaskineri. Ljudet kom från 160 högtalare, som är inbyggda i väggarna. I bland fick man intryck av, att den inspelade speakern gick runt i rummet och talade.

Eftermiddagens sista film "Radar-mast" introducerades av byrådirektör Valter Naeslund vid flygmaterieförvaltningens radarbyrå. I några korta ordalag skisserade direktör Naeslund bakgrunden till filmen, som är projektet med 100 m höga radartornen. CVA har svarat för inspelningen av filmen, som har utformats som en instruktionsfilm med en visningstid av 40 minuter. Filmen är gjord i färg med personal från CVA marktelesktion som agerande. Arbogafotografen Reinhold Carlsson har med filmkameran följt händelserna på en plats från det arbetslaget anländer tills tornet står färdigbyggt. Filmen fick ett mycket välvilligt mottagande och fotografen, som var närvarande, ropades fram för att mottaga de närvarandes applåder.

Nbg

➤ Reservkraft till hjärtat

Det visste man i och för sig tidigare. Den kanske intressantaste frågan var vilka av kroppens mekanismer som bar ansvaret för förbättringen. En specialundersökning med en representativ kontrollgrupp visade att inget direkt anmärkningsvärt inträffat med lungor, hjärtstorlek och blod för att nämna några undersökta detaljer. Men på ett område kunde man notera en klar förbättring: hjärtats maximala förmåga att pumpa blod hade ökat med 23 procent.

— Det resultatet är ett klart bevis för att motion ger en ökad reservkraft till hjärtat — den livsviktiga pumpen, säger docent Saltin. Här har vi ett klart

motiv för motion. Inte minst i dessa dagar då antalet hjärtinfarkter visar en ständigt stigande kurva.

En annan intressant detalj är att man kunde konstatera att hjärtbesvären gick tillbaka hos de personer som inledde motionsperioden utan att deras hjärtarbete fungerade klanderfritt.

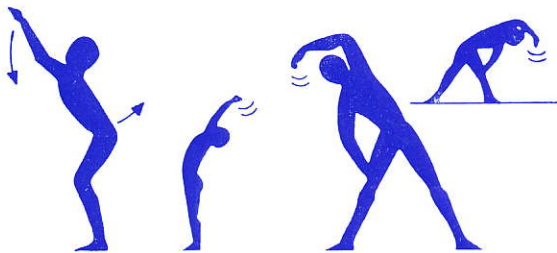
Psykisk effekt

— Men det är inte bara individen som har nytta av att motionera. Även företaget och familjen har glädje av individernas fysiska aktivitet. Även om det inte finns någon exakt mätbarhet på "lönsamheten" av konditionsträning bland personalen så står det utom allt tvivel

att en satsning på motion ger ett betydande tillskott till personalens prestationsförmåga även vad det gäller psykiskt arbete.

— Redan en försiktig uppskattning av effekten av den minskade sjukfrånvaron och de på lång sikt minskade riskerna för hjärtåkommor eller sjukdomar i cirkulationsorganen säger att det finns starka företagsekonomiska motiv för en satsning på att bygga upp personalens kondition. Även den mänskliga aspekten väger tungt i det här sammanhanget. Det blir gladare stämning både i arbetet och hemma hos familjen om man orkar mera. Den uppbyggda reservkraften gör allt lättare.

Uppvärmningsgymnastik



Armpendling med knäsviktning, armpendling, ryggböjning bakåt med efter-tänjning.

Sidböjning från sida till sida med en efter-tänjning.



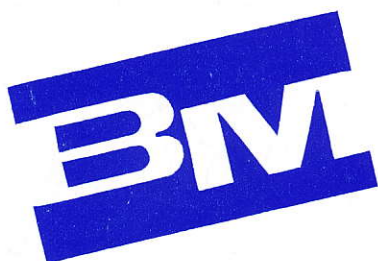
Bensvängning med gungning. Främre benet ska fram ordentligt!

Armsvängning i cirkel, vänster och höger arm, därefter båda armarna (fjärilsim).

BM – HI-WAY – LÄTTMETALL STÄLLNINGAR

Som komplettering till våra konstruktioner i rör och kopplingar – materielskydd, entresoler och skyddstak m. m. — har vi utökat vårt program med lättmetallställningar för reparations- och servicearbeten.

Vi önskar alla våra kunder
GOTT NYTT ÅR



FÖR RATIONELLT BYGGNADSSÄTT

BYGGMÄSTARNES MATERIAL AB

Framnäsbacken 5 - Box 1065 - 171 22 SOLNA 1 - Telefon 08/82 03 90